

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 1/2003 rd

Berättelsen om regeringens åtgärder under år 2002

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 maj 2003 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2002 (B 4/2003 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet skall lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biträdande chef inom gränsbevakningsväsendet, kontraamiral Jaakko Smolander, polisdirektör Kari Rantama, regionutvecklingsdirektör Veijo Kavonius, regeringsråd Riitta Koponen, konsultativ tjänsteman Rainer Alanen och överinspektör Tiina Männikkö, inrikesministeriet

- avdelningschef, statens arbetsmarknadsdirektör Teuvo Metsäpelto och överdirektör Jorma Karjalainen, finansministeriet
- direktör Mervi Virtanen, arbetsministeriet
- överdirektör Annikki Vanamo-Alho, förvalningslinjedirektör Jussi Ilvesmäki, asyllinjedirektör Jorma Peitsalo och invandrarlinjedirektör Heikki Taskinen, Utlänningsverket
- juridisk chef Kari Prättälä, Finlands Kommunförbund
- förste viceordförande, kriminalöverkommisarie Tuomo Koho, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- biträdande förhandlingschef Markku Nieminen, AKAVA-OS r.f.
- förhandlingschef Harri Sirén, Löntagarorganisationen Pardia r.f.
- ekonomi- och socialpolitisk sekreterare Ilkka Alava, Valtion yhteisjärjestö VTY ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Kommunekonomi och kommunalpolitik

De positiva nyckeltalen för kommunernas ekonomi 2002 härrörde dels från kommunala, dels från statliga åtgärder. Det rådde jämvikt i kommunekonomin 2002, vilket innebar att årsbidraget räckte till för avskrivningarna på anläggningstillgångar. Ungefär 40 kommuner hade ne-

gativt årsbidrag, medan det enligt bokslutet för 2001 fanns 117 kommuner med negativt årsbidrag. I en gemensam prognos bedömer kommunerna och staten att kommunekonomin kommer att uppvisa ett underskott fr.o.m. 2003. I motiven till en tilläggsbudget för 2003 (RP 7/2003 rd) sägs att kommunernas finansiella läge kommer att vara stramt hela ramperioden.

För att få en rättvisande bild av kommunernas ekonomi måste man betrakta läget dels med avseende på enskilda kommuners ekonomi, dels utifrån varierande faktorer och i ett längre perspektiv än bara ett budgetår. Även om en stor del av kommunerna har fått balans i sin ekonomi finns det kommuner runt om i landet och i olika kommungrupper som har allvarliga svårigheter med sin ekonomi. De ekonomiska svårigheterna ger sig också till känna i huvudstadsregionen där kostnadsnivån är hög, inte minst sedan utdelningen av samfundsskatten minskade.

Kommunernas svårigheter beror delvis på att staten inte haft framförhållning i sina åtgärder och handlat på kort sikt. Kommunerna har helt enkelt inte haft tillräckligt med tid på sig eller adekvata resurser för att ställa om sin ekonomi och införa nya uppgifter. En del av de statliga åtgärderna har varit neutrala kommunalekonomiskt sett, men de har det oaktat haft mycket varierande konsekvenser i enskilda kommuner.

I framtiden måste staten ha en långsiktig och stabil linje i sin kommunalpolitik, anser utskottet. Det behövs bl.a. en helhetssyn på finansieringen av kommunerna och deras uppgifter. Målet skall vara att både stat och kommun tar sin del av ansvaret för välfärdssamhället, att den kommunala självstyrelsen är tryggad och stärks och att basala kommunala tjänster kan tillhandahållas och hålla hög standard i hela landet utan att skatterna och avgifterna blir orimligt höga.

Intern säkerhet

Av regeringens berättelse framgår det att allt färre brott klaras upp. Orsaker som har lyfts fram i detta sammanhang är t.ex. bristen på utredare, den låga lönenivån och de anknytande rekryteringsproblemen, den ökade yrkesmässiga och organiserade brottsligheten och de allt mer komplicerade brotten.

I flera olika sammanhang har utskottet påtalat vissa oroväckande moment inom polisverksamheten, framför allt de knappa resurserna i relation till de ökade uppgifterna. Det ingår i den polisiära verksamheten att polisen skall kunna garantera medborgarnas säkerhet så bra och på så lika villkor som möjligt och att polisen har ade-

kvata möjligheter att förebygga och klara upp brott. Dessutom bör polisen kunna sätta in sin verksamhet vid rätt tidpunkt och i överensstämmelse med rådande krav.

Det bör så snart som möjligt tas fram riktlinjer för mål, åtgärder och resurser visavi den interna säkerheten, påpekar utskottet. Dessutom bör redogörelsen om häradsreformen åtföljas av en bedömning av utvecklingen inom polisorganisationen.

Regional utveckling

Ett viktigt lagstiftningsprojekt, den nya lagen om regional utveckling, slutfördes under vårsessionen 2002 och lagen trädde i kraft den 1 januari 2003. Lagen spelar en stor roll för en balanserad utveckling i regionerna och stärker konkurrenskraften, men lagen sammanlänkar också planeringen i landskapen med större konsekvens än tidigare. Om verkställigheten skall utfalla väl måste ministerierna kunna anpassa sina utvecklingsfunktioner och utvecklingsbidrag till regionernas behov och synpunkter så bra som möjligt.

I övrigt hänvisar utskottet till regeringens synpunkter på den regionala utvecklingen.

Förvaltningsutveckling

Utifrån ett uttalande av förvaltningsutskottet krävde riksdagen den 30 maj 2001 att regeringen före utgången av 2005 lämnar en övergripande redogörelse till riksdagen om hur central-, regional- och lokalförvaltningen i vårt land fungerar och vilka utvecklingsbehov som föreligger med hänsyn bl.a. till genomförandet av reformen Regionalförvaltning 2000 och en reform av centralförvaltningen, en effektiv förvaltning, tillgången och kvaliteten på tjänsterna. Dessutom skall regeringen ta hänsyn till utvecklingen i ledarskapet, personalens medinflytande- och påverkansmöjligheter samt andra omständigheter i anknytning till arbetet och arbetsmiljön.

Tack vare redogörelseförfarandet kan den samlade offentliga förvaltningen involveras, också centralförvaltningen, i riksdagens granskning av frågan och utformning av en strategi. Senast riksdagen fick en bredbasig redogörelse om

utvecklingen inom förvaltningen var i början av 1990-talet.

Statens personalpolitik

Utskottet anser det viktigt att staten i budgeteringen av personalutgifter och omkostnader följer principen om kompletta anslag.

I sitt principbeslut från den 30 augusti 2001 om statens personalpolitik framhåller statsrådet bl.a. att tillsvidare gällande anställningar kommer att tillämpas på fasta uppdrag. Trots detta ökade antalet tidsbundna anställningar 2002 med 1 500 och var drygt 36 000 i slutet av året, visar erhållen utredning. Närmare 30 procent av hela den statliga personalen har således tidsbegränsade anställningar.

Tjänstemannanämnden är den första besvärshöjningen när det gäller tjänstemän och deras anställningar. Nämnden fastställer också ersättningar till följd av ogrundade tidsbestämda tjänsteförhållanden. Både arbetsgivare och personalorganisationer är företrädare i tjänstemannanämnden. Nämnden är ett viktigt organ, påpekar utskottet. Den kunde gärna få en mer utpräglad status av domstol utan att den nuvarande sammansättningen ändras.

Som ett led i statens personalpolitik har de statliga parterna på arbetsmarknaden utarbetat riktlinjer för tryggad kompetensöverföring till den nya personal som träder till vid pensionsavgångar. Kompetensöverföring kräver ett systematiskt grepp och samarbete med personalen, påpekar utskottet. Ämbetsverken bör satsa på utvecklingsinsatser av detta slag över hela linjen och i god tid.

Vidare påpekar utskottet vikten av genuin samverkan med personalen, framför allt vid omstruktureringar. Det är viktigt att förvaltningen

utnyttjar personalorganisationernas expertis också i utvecklingsprojekt och involverar dem i arbetet.

Riksdagens uttalanden

Utskottet anser att åtgärderna med anledning av uttalandena nedan är tillräckliga eller att uttalandena inte längre behövs:

- *Elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden*
RP 153/1999 rd (s. 132)
- *Strukturen och skrivsättet i lagstiftningen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet*
RP 44/1996 rd (s. 140)
- *Revidering av lagen om polisens personregister*
RP 133/1997 rd (s. 142)
- *Tillämpningen av lagen om räddningsväsendet*
RP 76/1998 rd (s. 143)
- *Strukturen och skrivsättet i lagstiftningen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet*
RP 1/2000 rd (s. 150)
- *Avskaffning av dyrortsklassificeringen*
RP 29/1999 rd (s. 168)

Övriga uttalanden som kommit till med förvaltningsutskottets medverkan behövs fortfarande.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående anför förvaltningsutskottet

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs ovan när betänkandet utarbetas.

FvUU 1/2003 rd — B 4/2003 rd

Helsingfors den 6 juni 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Rosa Meriläinen /gröna
Aulis Ranta-Muotio /cent
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.